

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріца НЕМАШКАЛО

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 29 "Міжнародні відносини"
Спеціальність 292 "Міжнародні економічні відносини"
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма "Міжнародний бізнес"

Статус дисципліни обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Розробник:
д.е.н., професор

Наталія ПАРХОМЕНКО

Завідувач кафедри
міжнародних економічних
відносин

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Наталія ПАРХОМЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

На сьогоднішній день спостерігається тенденція до розширення міжнародних економічних відносин між різними суб'єктами господарювання. Це пов'язано, передусім, із зростанням конкуренції, пошуком вигідних партнерів на світовому ринку, диверсифікацією ресурсів тощо. Крім того, спостерігаються тенденції як глобалізації, так і регіоналізації. Розвиток економічних відносин між окремими країнами, їх регіональними об'єднаннями, окремими підприємствами у системи світового господарства представляє собою комплекс міжнародних економічних відносин, який складається з міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху факторів виробництва, міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин тощо. Таким чином, виявлення тенденцій світової економіки та розвитку міжнародних економічних відносин дає можливість будувати зовнішньоекономічні зв'язки на різних рівнях господарювання, підвищувати конкурентоспроможність національної економіки, збільшувати прибутки від міжнародних операцій.

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань, вмінь і практичних навичок щодо теоретичних засад та методико-практичного інструментарію з питань розвитку та сучасного стану міжнародних економічних відносин.

Завданнями навчальної дисципліни є:

вивчення суті та закономірностей функціонування й розвитку системи міжнародних економічних відносин;

визначення чинників, які впливають на міжнародний поділ праці;

аналіз інтеграційних процесів у глобальному вимірі;

дослідження тенденцій розвитку світової економіки, світових ринків товарів й послуг, світового фінансового ринку та світових ринків робочої сили.

Об'єктом вивчення дисципліни є розвиток світової економіки.

Предметом навчальної дисципліни є система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH 3	СК 5, СК6, СК7
PH 4	ЗК 2, ЗК12, СК3, СК5
PH 7	ЗК 8, ЗК12, СК 16
PH 8	СК1, СК3, ІК
PH 9	СК4, СК5, СК6, СК7, ІК

PH 10	СК2
PH 11	СК4, ІК
PH 12,17	СК 15
PH 13	СК6, ІК
PH 14	ІК
PH 16	ЗК12
PH 18	ЗК12, СК2, ІК
PH 19	СК7
PH 20	ЗК9, СК1
PH 24	ЗК12, СК5
PH 26	СК 6, СК7
PH 28	СК 5

де, ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 8 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 9 Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК 12 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 1 Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/деінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції

СК 2 Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК 3 Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

СК 4 Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК 5 Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміння адаптуватися до них.

СК 6 Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК 7 Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК 15 Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК 16 Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю

умов.

РН 3 Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН 4 Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН 7 Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.

РН 9 Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

РН 10 Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

РН 11 Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН 12 Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН 13 Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

РН 14 Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин

РН 16 Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками

РН 17 Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

РН 18 Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН 19 Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

РН 20 Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

РН 24 Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

РН 26 Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети смарт-спеціалізації Харківського регіону.

РН 28 Аналізувати базові мікро- та макроекономічні моделі, сучасні макроекономічні підходи до

аналізу економіки, принципи поведінки економічних суб'єктів в умовах глобального середовища.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Економіка світогосподарських зв'язків: закономірності функціонування та розвитку.

Тема 1. Характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства та світової економіки.

1.1. Предмет вивчення курсу «Світова економіка та міжнародні економічні відносини». Місце серед інших економічних дисциплін; структура і логіка викладання. Значення в підготовці фахівців з міжнародного бізнесу. Мета, завдання і підходи до вивчення курсу, інформаційно-методичне забезпечення.

1.2. Світова економіка: сутність, елементи і суб'єкти, формування, фактори розвитку. Міжнародна господарча взаємодія. Якісний і кількісний аспекти розвитку світового господарства. Головні тенденції формування світового господарства, рівні і цикли його розвитку.

1.3. Вплив екзогенних та ендогенних факторів на розвиток світового господарства. Монополізація світової торгівлі. Види товарних ринків за ступенем монополізації. Закритий і відкритий сектори світового ринку, їх особливості.

Тема 2. Міжнародний поділ праці.

2.1. Сутність міжнародного поділу праці. Види міжнародного поділу праці. Форми і напрямки розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва.

2.2. Основні тенденції міжнародного поділу праці. Проблеми участі України в міжнародному поділі праці.

2.3. Класифікація показників, які характеризують участь окремої країни в міжнародному поділі праці. Перелік показників, порядок їх розрахунку.

Тема 3. Галузеві аспекти розвитку сучасної світової економіки. Типологія країн світу і роль окремих їх угруповань у світовому господарстві. Країни і регіони у сучасній світовій економіці.

3.1. Тенденції глобального розвитку світового господарства та світової економіки. Аналіз розвитку міжнародних ринків. Види товарних ринків за ступенем монополізації. Закритий і відкритий сектори світового ринку, їх особливості. Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їх типологія. Регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу.

3.2. Соціально-економічний принцип систематизації країн світу. Країни Організації Економічного Співробітництва та Розвитку. Три центри економічного розвитку. Малі привілейовані нації. Країни переселенського капіталізму. Країни середнього рівня розвитку. Країни, що розвиваються: поняття, загальні риси та місце у світовій економіці. Соціально-економічна структура. Країни з перехідною економікою, формування їх економічних угруповань і проблеми інтеграції у світову

ринкову економіку. Країни централізованого планування.

3.3. Місце окремих угруповань країн у світовому господарстві. Провідне значення промислово розвинутих країн. Проблема ліквідації економічної відсталості і неоколоніальної залежності країн, що розвиваються, особливості їх міжнародних економічних відносин. Реалізація Нового Міжнародного економічного порядку. Проблеми інтеграції у світове господарство країн з перехідною економікою, зміни у розвитку їх міжнародних економічних відносин. Регіони України в світовій економіці.

Тема 4. Міжнародні корпорації в світовій економіці. Глобалізаційні трансформації як чинник інтеграційних та дезінтеграційних процесів в світовій економіці. Міжнародне економічне співробітництво.

4.1. Транснаціональні корпорації (ТНК) – головні суб'єкти міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності, їх суттєвість і еволюція, сучасна стратегія. Типи монопольних об'єднань. Роль внутрішнього коопераційного обміну. Протиріччя між ТНК і національно-державною формою політичної організації суспільства. Регулювання діяльності ТНК.

4.2. Спільні підприємства. Передумови і особливості розвитку спільного підприємства. Організаційно-правові і економічні форми створення і функціонування спільних підприємств. Масштаби, рівень і динаміка розвитку спільних підприємств. Вільні економічні зони. Класифікація вільних економічних зон, особливості функціонування. Діяльність вільних економічних в різних країнах.

4.3. Міжнародна економічна інтеграція – закономірність розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин. Сутність, цілі і значення міжнародної економічної інтеграції, основні риси. Передумови і фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції як якісно нового рівня міжнародних економічних відносин. Головні учасники і організатори процесу міжнародної економічної інтеграції, його сучасні особливості. Форми міжнародної економічної інтеграції. Етапи формування міжнародних економічних інтеграційних угруповань.

4.4. Світові інтеграційні процеси і Україна. Регіональний характер міжнародної економічної інтеграції як її особливість. Регіональні інтеграційні об'єднання промислово розвинутих країн. Об'єктивні передумови, політичні і економічні цілі, основні етапи розвитку Західноєвропейської економічної інтеграції. Північноамериканська економічна інтеграція. Формування північноамериканської зони вільної торгівлі. Особливості економічної інтеграції країн Латинської Америки. Проблеми розвитку регіонального економічного співробітництва в Африці. Основні економічні угруповання країн Африки. Особливості розвитку економічної інтеграції в країнах Азії. Україна і інтеграційні угруповання країн. Економічні ефекти міжнародної економічної інтеграції. Вирішення міжнародних економічних конфліктів. Економічна дипломатія.

Змістовий модуль 2. Особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега, макро-, мезо- і мікрорівнях.

Тема 5. Міжнародна економічна система та міжнародні економічні

відносини. Середовище міжнародних економічних відносин. Особливості функціонування суб'єктів міжнародних економічних відносин.

5.1. Комплексний аналіз світової економічної системи. Міжнародні економічні відносини як економічна категорія. Суттєвість міжнародних економічних відносин, їх значення, об'єктивна основа і передумови розвитку. Рівні розвитку міжнародних економічних відносин: функціональні, економічні, територіальні, за суб'єктами діяльності. Особливості розвитку міжнародних економічних відносин на сучасному етапі. Роль міжнародних економічних відносин у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків.

5.2. Суб'єкти міжнародних економічних відносин. Поняття середовища міжнародних економічних відносин, його структура і особливості. Природно-географічне середовище, основні його складові впливу на розвиток міжнародних економічних відносин. Економічне середовище формування міжнародних економічних відносин, стан ринкових відносини країн і особливості їх взаємовідносин. Економічні регулятори міжнародних економічних відносин. Політико-правове середовище. Особливості взаємодії політики і економіки в міжнародних економічних відносин. Політичні інтереси країн та регіонів. Політична стабільність і політичні ризики. Міжнародний тероризм як фактор формування політичного середовища. Безпекова складова міжнародних економічних відносин. Правові регулятори міжнародних економічних відносин. Соціально-культурне середовище і його значення в розвитку міжнародних економічних відносин. Інфраструктура сучасних МЄВ. Роль транспорту і інформаційно-комунікаційних систем в розвитку міжнародних економічних відносин. Умови реалізації міжнародних економічних відносин на мега, макро, мезо та макрорівнях.

Тема 6. Міжнародні торговельні відносини.

6.1. Міжнародна торгівля як визначальна форма міжнародних економічних відносин. Основні фактори зростання міжнародного товарообігу. Особливості розвитку міжнародної торгівлі. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Штрихові коди. Регіональна структура (географічний розподіл) міжнародної торгівлі. Структура світового товарообігу за соціально-економічними угрупованнями країн. Головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі промислово розвинутих країн. Роль країн, що розвиваються в міжнародній торгівлі. Місце нових індустріальних країн у світовій торгівлі. Країни з перехідною економікою в міжнародній торгівлі. Проблеми реструктуризації зовнішньої торгівлі нових незалежних держав. Кон'юнктура товарних ринків – сутність, фактори формування і розвитку, система показників вивчення і основні форми прояву.

6.2. Види і форми міжнародної торгівлі. Зустрічна торгівля. Міжнародні торги (тендери). Міжнародні ярмарки і виставки. Міжнародні аукціони. Особливості біржової торгівлі, її еволюція, організація і функції. Біржові товари. Найбільші міжнародні товарні біржі, їх вплив на міжнародну торгівлю. Види біржових угод. Консигнаційна торгівля.

6.3. Особливості розвитку зовнішньоторговельної політики держав.

Протекціонізм і лібералізація торгівлі. Засоби зовнішньоторговельної політики. Прояви дискримінації в міжнародній торгівлі. Регіональне торговельне співробітництво. Регулювання міжнародних торговельних відносин (інструменти нормативно-правового регулювання). Діяльність міжнародних торгових організацій ГАТТ (Генеральна угода щодо тарифів і торгівлі) та ЮНКТАД (Конференція ООН з питань торгівлі й розвитку).

6.4. Значення світового ринку послуг, передумови його формування. Специфічні риси міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура і географічні напрямки. Стан та перспективи міжнародної торгівлі ліцензіями та «ноу-хау». Види ліцензійних угод. Сучасні умови і фактори міжнародного обміну технологіями, форми їх передачі. Значення і обсяги міжнародної торгівлі ліцензіями. Особливості підготовки, оформлення і реалізації ліцензійних угод, головні країни-експортери ліцензій. Внутрішньофірмова ліцензійна торгівля. Міжнародний лізинг, його види. Лізинг за терміном оренди. Особливості рентінгу. Головні країни-експортери лізингових послуг. Значення міжнародного лізингу. Міжнародні інжинірингові та консультаційні послуги. Туристські послуги на світовому ринку. Міжнародні туристські потоки. Фактори розвитку міжнародного туризму. Страхові послуги. Франчайзинг в системі міжнародних послуг.

6.5. Ціноутворення на світовому ринку. Ціна як важливий показник кон'юнктури товарних ринків. Інтернаціональна вартість і світова ціна, її ознаки. Ціноутворюючі фактори. Множинність цін на світовому ринку. Рівні світових цін. Інформаційна система світових цін товарних ринків. Інформаційно-аналітичний інструментарій міжнародної торгівлі товарами та послугами. Інформатизація міжнародної торгівлі.

Тема 7. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.

7.1. Національні, міжнародні і світова валютні системи, їх сутність і елементи. Поняття валюти і її види. Конвертованість валют. Валютний курс, його види. Валютний паритет. Крос-курс. Основні валютні операції. Котирування валют. Еволюція світової валютної системи. Перехід від золотого стандарту до вільного курсу. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська і Ямайська валютні системи. Європейська валютна система. Валютно-фінансова система країн ЄС.

7.2. Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків. Платіжний і розрахунковий баланси, їх структура. Баланс міжнародної заборгованості, її види. Нестабільність міжнародних розрахунків і основні проблеми платіжних балансів країн світу. Сутність, способи та умови здійснення міжнародних розрахунків. Роль банків та їх кореспондентських рахунків в організації та проведенні міжнародних платежів. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності, способи їх усунення. Особливості використання в міжнародній сфері основних форм розрахунків. Недокументарні форми розрахунків: авансовий платіж, банківський переказ, оплата після відвантаження, платіж на відкритий рахунок, платежі за чеками, пластиковими картками та векселями. Документарні форми розрахунків: міжнародні розрахунки за допомогою акредитиву, міжнародні розрахунки за допомогою інкасо. Інформаційно-аналітичний інструментарій

міжнародних валютних та кредитних розрахунків. Інформатизація міжнародних валютних та кредитних операцій.

Тема 8. Міжнародна мобільність людських ресурсів. Міжнародний рух капіталу та трансфер технологій.

8.1. Поняття міжнародної міграції робочої сили, її економічна природа, рушійні сили і етапи розвитку. Масштаби, форми і основні тенденції розвитку сучасних міграційних процесів. Види міжнародної міграції. Міжнародний ринок спеціалістів високої кваліфікації («золотих комірців») і проблема «відпливу умів». Роль НТР у розвитку міграції робочої сили, наукових і інженерно-технічних кадрів. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції. Міжнародна міграція робочої сили і платіжні баланси країн. Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони і центри її міжнародного тяжіння і експорту. Міжнародні монополії і ринок праці. Форми і засоби експлуатації робочих-іммігрантів. Вплив міжнародної економічної інтеграції на інтернаціоналізацію ринку праці. Державне і міжнародне регулювання трудової міграції. Міжнародна організація праці (МОП) і її роль у вирішенні питань безробіття і захисту прав трудящих. Програми стимулювання еластичності ринку праці і забезпечення зайнятості населення. Гнучкість ринку праці. Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні та Харківському регіоні.

8.2. Загальні передумови розвитку міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності. Міжнародний рух капіталу. Інвестиційний клімат. Види зарубіжних інвестицій, їх масштаби. Зміни питомої ваги головних економічних центрів у вивозі капіталів. Основні потоки міжнародного капіталообміну. Особливості регулювання руху капіталу, вплив ТНК на його переміщення. Вивіз капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної інвестиційної і виробничої діяльності. Інституційне регулювання міжнародної інвестиційної діяльності. Іноземні інвестиції в економіці України та Харківського регіону. Інформатизація міжнародного руху капіталу.

8.3. Міжнародний рух технологій та механізм її передачі. Передумови міжнародного науково-технічного співробітництва. Науково-технічне співробітництво як форма міжнародних економічних відносин. Сумісні наукові дослідження. Міжнародні науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР). Обмін науково-технічними досягненнями і досвідом. Взаємні консультації з основних питань НТС. Розробка науково-технічних прогнозів. Співробітництво в галузі науково-технічної інформації, винахідництва та патентної справи. Сумісні наукові дослідження щодо захисту навколишнього середовища, у медицині, освоєнні космосу і Світового океану. Комерційний зміст науково-технічних відносин. Розвиток торгівлі ліцензіями і ноу-хау. Захист інтелектуальної власності. Інтернаціоналізація НТС. Міжнародні науково-технічні програми. Перспективи включення науково-технічного потенціалу України у міжнародні науково-технічні зв'язки.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1. Характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства. Завдання 1.	Характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства.
Тема 1. Характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства. Завдання 2.	Характерні ознаки та тенденції розвитку світової економіки (за країнами світу)
Тема 2. Міжнародний поділ праці. Завдання 3.	Міжнародний поділ праці. Особливості міжнародного розподілу праці у світі.
Тема 3. Галузеві аспекти розвитку сучасної світової економіки. Типологія країн світу і роль окремих їх угруповань у світовому господарстві. Країни і регіони у сучасній світовій економіці. Завдання 4.	Галузеві аспекти розвитку сучасної світової економіки. Роль окремих угруповань у світовому господарстві. Аналіз показників світової торгівлі різних країн світу.
Тема 4. Міжнародні корпорації в світовому господарстві. Глобалізаційні трансформації як чинник інтеграційних процесів в світовій економіці. Міжнародне економічне співробітництво. Завдання 5.	Міжнародні корпорації в світовому господарстві.
Тема 4. Міжнародні корпорації в світовому господарстві. Глобалізаційні трансформації як чинник інтеграційних процесів в світовій економіці. Міжнародне економічне співробітництво. Завдання 6.	Глобалізаційні трансформації як чинник інтеграційних процесів в світовій економіці.
Тема 4. Міжнародні корпорації в світовому господарстві. Глобалізаційні трансформації як чинник інтеграційних процесів в світовій економіці. Міжнародне економічне співробітництво. Завдання 7.	Міжнародне економічне співробітництво.
Тема 5. Міжнародна економічна система та міжнародні економічні відносини. Середовище міжнародних економічних відносин. Особливості функціонування суб'єктів міжнародних економічних відносин. Завдання 8.	Середовище міжнародних економічних відносин. Особливості функціонування суб'єктів міжнародних економічних відносин.
Тема 6. Міжнародні торговельні відносини. Завдання 9.	Міжнародні торговельні відносини. Міжнародні торгівля товарами.
Тема 6. Міжнародні торговельні відносини. Завдання 10.	Міжнародні торговельні відносини. Міжнародна торгівля послугами.
Тема 6. Міжнародні торговельні відносини. Завдання 11.	Міжнародні торговельні відносини. Види та форми міжнародної торгівлі.
Тема 7. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини. Завдання 12.	Міжнародні валютно-фінансові відносини.
Тема 7. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.	Міжнародні кредитні відносини.

кредитні відносини. Завдання 13.	
Тема 8. Міжнародна мобільність людських ресурсів. Міжнародний рух капіталу та трансфер технологій. Завдання 14.	Міжнародна мобільність людських ресурсів.
Тема 8. Міжнародна мобільність людських ресурсів. Міжнародний рух капіталу та трансфер технологій. Завдання 15.	Міжнародний рух капіталу та трансфер технологій.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 – 8	Вивчення лекційного матеріалу, ознайомлення з нормативною базою України та міжнародних організацій, міжнародними рейтингами, статистичними матеріалами
Тема 1 – 8	Підготовка до практичних занять
Тема 1 – 8	Виконання індивідуальних завдань
Тема 1 – 8	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Проблемна лекція (Тема 1, 4,5,6,7,8), лекція-дискусія (Тема 2,3).

Наочні (демонстрація (Тема 1-8)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 8), кейс-метод (Тема 1,4,5,6,7,8) презентація (Тема 2,3), робота в малих групах (Тема 3,4), мозковий штурм (тема 4), ділова гра (тема 6,7).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних,

практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у форми семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається: сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні завдання (50 балів), контрольна робота (5 балів), колоквиум (5 балів).

Семестровий контроль: екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес».

Семестр III

Навчальна дисципліна "Світова економіка та міжнародні економічні відносини"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (20 балів)

1. Який спосіб визначення ставки мита є адвалорним:

- а) 30% від митної вартості автомобіля;
- б) 500 дол. США у розрахунку на 1 см³ двигуна автомобіля;
- в) 15% від митної вартості, але не менше ніж 0,5 дол. США у розрахунку на 1 кг яловичини;
- г) 100 дол. США у розрахунку на 1 т нафти;

д) правильні відповіді – а), в).

2. У якому з випадків мова йде про велику відкриту економіку:

- а) національна економіка, експорт та імпорт якої становлять значну частку відповідних світових показників;
- б) національна економіка з незначною питомою вагою експорту у ВВП;
- в) національна економіка з незначною питомою вагою іноземних інвестицій;
- г) національна економіка, експорт та імпорт якої становлять незначну частку у світовому експорті та імпорті.

3. Яку зовнішньоторговельну політику називають фритредерством:

- а) політику держави, спрямовану на захист національного виробника від іноземної конкуренції;
- б) політику мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю;
- в) політику держави, спрямовану на розвиток експортних та імпортозаміщувальних виробництв;
- г) усі відповіді неправильні.

4. Як називають банк, який надає (і гарантує) позики менш розвинутим країнам для сприяння їхньому економічному зростанню:

- а) Європейський центральний банк;
- б) Міжнародний валютний фонд;
- в) група Світового банку;
- г) Міжнародний банк реконструкції та розвитку;
- д) усі відповіді неправильні.

5. Теорема Хекшера-Оліна твердить, що:

- а) країна експортує товари, виробництво яких потребує значних витрат відносно надлишкових факторів і невеликих витрат відносно дефіцитних факторів, та імпортує товари, у виробництві яких довелося б широко використовувати відносно дефіцитні фактори;
- б) порівняльні переваги та спеціалізація у міжнародній торгівлі можуть бути пояснені національними відмінностями у забезпеченості факторами виробництва;
- в) зовнішня торгівля забезпечує обмін надлишковими факторами виробництва між країнами;
- г) усі відповіді правильні.

6. Ціни на товари, які країна експортує, зросли на 10,5%, а на товари, які вона імпортує, – на 15,5%. Це означає, що товарні умови торгівлі для країни:

- а) поліпшились;
- б) погіршились;
- в) не змінилися;
- г) усі відповіді неправильні.

7. Яка з перелічених країн не належить до групи країн з розвинутою ринковою економікою:

- а) Тайвань;
- б) Нова Зеландія;
- в) Китай;
- г) Данія;
- д) Австралія.

8. Ціни на товари, які країна експортує, зросли на 10%, а на товари, які вона імпортує, зменшились на 5%. Показник чисті бартерні умови торгівлі для країни дорівнює:

- а) $\approx 1,25$;
- б) $\approx 0,96$;

- в) $\approx 1,16$;
г) $\approx 1,18$.

9. Розподіл товарних потоків між країнами, групами країн та регіонами світу характеризує:

- а) товарна структура міжнародної торгівлі;
б) географічна структура міжнародної торгівлі;
в) динамічна структура міжнародної торгівлі;
г) усі відповіді правильні.

10. Реєміграція – це:

- а) виїзд іммігрантів з країни імміграції;
б) переселення громадян в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання;
в) в'їзд громадян однієї країни в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання;
г) переміщення громадян через кордон у пошуках роботи.

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів)

1. На основі даних табл. , потрібно визначити ступінь відкритості національних економік – через розрахунок експортних квот, обсягу експорту на душу населення та питомої частки кожної країни у світовому експорті.

Таблиця

Країна	Обсяг експорту, млрд дол. США	ВВП, млрд дол. США	Чисельність населення, млн чол.
США	625	7400	255,4
Німеччина	524	2498	80,6
Японія	413	5390	124,5
Франція	289	1587	58,4
Великобританія	267	1169	57,8

2. Японський автоконцерн експортував щорічно в США 15 тис авто за ціною 11 тис дол. Валютний курс складав 1,5 єни за 1 дол. Витрати концерну на 1 авто склали 11 тис єн і залишилися незмінними. Визначте, як зміниться прибуток експортерів в японських єнах: а) при зниженні курсу єни на 14%, б) при підвищенні курсу єни на 11%. Обґрунтуйте відповіді.

Завдання 3 (евристичне). (10 балів)

Вкажіть які міжнародні рейтинги країн Ви знаєте. Проілюструйте на прикладі вплив міжнародних рейтингів на інвестиційну привабливість країни. Відповідь обґрунтуйте.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин протокол № _____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор

д.е.н., проф. Пархоменко Н.О.

Зав. кафедрою

д.е.н., проф. Отенко І.П.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Окремі завдання оцінюються таким чином:

Завдання 1 (тестове). (20 балів)

За кожний правильний тест – 2 бали.

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів)

За кожне правильно розв'язане завдання – 5 балів.

Завдання 3 (евристичне). (10 балів)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Архієреєв С.І. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини [Текст]: навч. посіб. / С. І. Архієреєв, Н. М. Волоснікова, С. О. Климова; за ред. С.І. Архієреєва; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків: Видво Іванченка І.С., 2019. – 233 с.

2. Міжнародна економіка в таблицях, схемах, формулах, задачах і прикладах [Текст]: навч. посіб. / П.П. Гаврилко, А.В. Колодійчук, С.П. Лазур, Ф.А. Важинський; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Ужгор. торг.-екон. ін-т. – Львів: ННВК «АТБ», 2019. – 257 с.

3. Міжнародна економіка [Текст]: навч. посіб. / за ред. С. В. Фомішина. – Львів: Новий світ-2000, 2018. – 444 с.

4. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 612 с.

5. Савельєв Є.В. Міжнародна економіка [Текст]: підручник. / Є.В. Савельєв, І.Я. Зварич; Терноп. нац. екон. ун-т. – Вид. 4-те, перероб. та допов. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 423 с.

6. Сучасна міжнародна економіка [Текст]: підручник / В.В. Білоцерківець та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – Дніпро: Економіка, 2019. – 384 с.

7. Шнирков О. І. Міжнародні економічні відносини [Текст]: конспект лекцій / О.І. Шнирков, Р. О. Заблоцька. – Дніпро: [б. в.], 2018. – 286 с.

Додаткова

8. Пархоменко Н.О. Вплив тенденцій розвитку глобального середовища на діяльність бізнес-систем // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2020. Вип.12. С.59-68. -

Електронний ресурс. - Режим доступу:
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26023>

9. Пархоменко Н.О. Розвиток бізнес-систем в умовах глобального середовища: управлінський аспект. Монографія. Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2021. – 420 с.

10. Пархоменко Н.О. Тенденції інноваційного розвитку міжнародних та вітчизняних бізнес-систем у глобальному бізнес-середовищі // Бізнес-інформ. 2021. № 5. С. 64-73. https://www.business-inform.net/article/?year=2021&abstract=2021_5_0_64_73

11. Krugman Paul, Maurice Obstfeld and Marc Melitz. International Economics: Theory and Policy/ Krugman P. – Harlow, England : Pearson, 11th edition, 2018. – 800 p.

12. Grazia Ietto-Gillies. Transnational corporations and international production : concepts, theories, and effects. / Grazia I. – Cheltenham, UK : Edward Elgar Publishing, 2019. – 568 p.

13. Michie J. The Handbook of Globalisation. / Michie J. – Cheltenham, UK ; Northampton, MA, USA : Edward Elgar Publishing, 2019. – 476 p.

14. Parkhomenko N. Diagnosis of influence of global indicators on development of business systems // Economic Bulletin of Dnipro University of Technology. 2021. 4 (89). С. 48-57. – Режим доступу :
https://ev.nmu.org.ua/index.php/en/archive?arh_article=1380

15. Parkhomenko N. Formation of organizational development strategy of enterprise in context of changes in international environment / N. Parkhomenko // Management and entrepreneurship: trends of development. – 2022. – Issue 1(19). – P. 20-27. – Електронний ресурс. - Режим доступу:
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27494>

16. Van den Berg H. International Economies: A Heterodox Approach / H. Van den Berg.- 3rd Edition. Routledge, 2017. – 628 p.

Інформаційні ресурси

17. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна “Світова економіка та міжнародні економічні відносини” - Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4276>

18. The World Bank. [Електронний ресурс]/. – Режим доступу :
http://info.worldbank.orgg/etools/kam2/КАМ_page5.asp

19. Державна митна служба України [Електронний ресурс]. Режим доступу
www.customs.gov.ua

20. Державна служба статистики України. URL Електронний ресурс]. Режим доступу www.ukrstat.gov.ua/